

HINDER OCH MÖJLIGHETER

DELPROJEKT GRÄNSHINDER

en del av Interreg-projektet

ESS & MAX IV: Cross Border Science and Society

Interreg

Öresund-Kattegat-Skagerrak
European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

ESS & MAX IV:
Cross Border
Science and Society

ESS & MAX IV: Cross Border Science and Society

DELPROJEKT GRÄNSHINDER

Etableringen av forskningsanläggningarna ESS* och MAX IV i Lund och DMSC*** i Köpenhamn är en omfattande investering i forskningsinfrastruktur i Greater Copenhagen. För att ta tillvara på potentialen i satsningarna är det viktigt med en integrerad tillväxtregion som kan attrahera spetskompetens från hela världen. Denna broschyr samlar hinder och lösningar för att nå det målet.**

När forskningsanläggningarna står helt klara kommer många internationella forskare vara verksamma här. Forskningsanläggningarna kommer att ligga i Lund medan databearbetning från ESS kommer att ske i Köpenhamn. Många knutna till anläggningarna kommer att gränspendla. Forskarna och experterna kommer inte bara från EU utan också från resten av världen (så kallade tredjelandsmedborgare) och detta innebär ett nytt perspektiv på gränshindersproblematiken. ESS och delvis MAX IV är i fokus i denna broschyr men problemställningarna är i många fall aktuella även för annan internationell kompetens och internationell verksamhet i Greater Copenhagen.

Syftet med delprojektet Gränshinder är att identifiera och presentera lösningsförslag för såväl tredjelandsmedborgare som EU-medborgare som önskar gränspendla i Greater Copen-

hagen. På lång sikt är målsättningen att det blir färre gränshinder och att internationell arbetskraft t.e.x. forskare och experter på ESS och MAX IV, ska kunna bo och arbeta på båda sidor sundet.

The Greater Copenhagen & Skåne Committee leder delprojektet *Gränshinder*, som ingår i Interreg-projektet *ESS & MAX IV: Cross Border Science and Society*.

Utöver *Gränshinder* finns fyra andra delprojekt: *Gränsregionalt nätverk och forskarprogram*, *Internationell attraktionskraft*, *Regional leverantörsbas* samt *Välkommande av internationella talanger*.

Delprojektet bedrivs i samarbete med en rad myndigheter och organisationer på båda sidor sundet, Øresunddirekt SE/Länsstyrelsen Skåne, Øresunddirekt DK, Skat DK, Skatteverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och ESS.

* European Spallation Source ERIC

**Microtron Accelerator for X-rays

***ESS Data Management and Software Centre

Delprojektet startade i september 2015 och avslutas i december 2016 med en slutkonferens och en broschyr med prioriterade hinder. Arbetsgruppen knuten till delprojektet har utifrån bl.a. workshops inventerat och prioriterat relevanta gränshinder. Påverkansarbetet har skett kontinuerligt och fortsätter även efter att projektet avslutats. I skrivande stund finns ett lagförslag i Danmark, ibland kallad Lex-ESS, som innebär lösningar på delprojektets frågor men det finns fortsatt frågor att lyfta och behäsa.

INNEHÅLL

ESS & MAX IV: investeringar som behöver vårdas	4
Gränslös forskning med förhinder	6
Gränshinder och lösningsförslag	8
Svårigheter för medborgare utanför EU/EES att gränspendla	10
Gränspendlingen påverkas negativt av gränskontrollerna.....	11
Dansk forskarskatt kan inte användas av anställda vid DMSC i Köpenhamn –om de bor i Danmark.....	12
Svårt att få svensk expertbeskattning	13
Dubbelbeskattning av CERN-anställda.....	14
Svårigheter att arbeta både i Danmark och Sverige med två olika arbetsgivare	15
Ersättning riskeras vid glapp i arbetslöshetsförsäkring	16
Gränshinder som också påverkar internationell arbetskraft som önskar gränspendla i Greater Copenhagen.....	17

“ Eskil Mårtensson, projektledare för Interreg-projektet Cross Border Science and Society ESS & Max IV:

...vi ska förbereda regionen för att få bäst nytta av anläggningarna. Om de bara byggs händer inte så mycket, utan vi förbereder för att använda dem på bästa sätt för forskning och för samhället i stort

”

ESS & MAX IV: INVESTERINGAR SOM BEHÖVER VÄRDAS

Satsningen på forskningsanläggningarna ESS och MAX IV ställer speciella krav när det gäller samordning av regelverk och lagstiftningar i Sverige och Danmark. Genom att undanröja gränshinder och underlätta för gränspendlarna kan man utnyttja regionens fulla potential och skapa förutsättningar för en internationellt attraktiv forskarmiljö och en attraktiv arbetsplats.

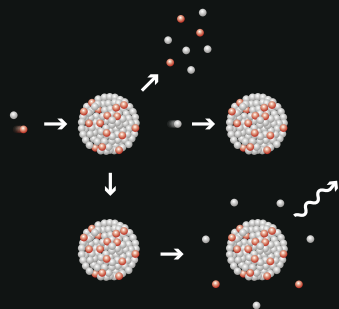
De båda anläggningarna är unika i sitt slag och har hög internationell profil. Man beräknar att ca 5 000 gästforskare från hela världen årligen kommer att använda de båda anläggningarna.

ESS, som är ett internationellt samarbete med 15 länder i Europa, kommer att ha sin verksamhet

på bägge sidor om Sundet: vid spallationscenret i Lund och vid datacentret DMSC i Köpenhamn. 650 personer beräknas sammanlagt vara anställda vid ESS och MAX IV.

Det handlar om stora forskningsinvesteringar som sammanlagt beräknas till ca 24 miljarder SEK. Driftkostnaderna väntas bli 1,8 miljarder/år.

ESS kan liknas vid ett gigantisk mikroskop, där neutroner används för att analysera prover på atom- och molekylnivå

Investeringskostnad för ESS/MAX IV i relation till Öresundsbron

60% anställda vid ESS som inte är svenska medborgare

förväntat antal anställda vid ESS och MAX IV **650**

Forskningsanläggningen MAX IV i Lund

GRÄNSLÖS FORSKNING MED FÖRHINDER

Gränshinder av olika slag kan ställa till högst reella problem för personer som arbetar och bor i Greater Copenhagen. Vi har gjort en fiktiv intervju med två personer för att illustrera några av problemen vi tar upp i rapporten.

Vi träffar Patricia från USA som söker en tjänst som Senior Scientist hos ESS med placeringsort i Lund. Hon och hennes medföljande man trivs bäst med att bo i en storstad och eftersom de båda reser mycket i sina jobb vill de bo nära en internationell flygplats.

Men de har fått besked att det tyvärr inte är möjligt för henne att bo i Köpenhamn och pendla till Lund eftersom hennes svenska anställning inte berättigar till uppehållstillstånd i Danmark.

– Jag blev förvånad. Jag hade hört talas om regionen och hur tusentals människor korsar sundet varje dag för att arbeta trots att det är två länder. Nu får jag fundera, säger Patricia.

Steve kommer från Storbritannien och har precis fått ett erbjudande om en tjänst som Software Scientist vid

DMSC i Köpenhamn. Han har en PhD. och kommer med stor sannolikhet att omfattas av de danska reglerna om forskarskatt.

–Jag gillade tanken att bo i Köpenhamn och kunna cykla till arbetet. Eftersom Steves arbete är nära knutet till verksamheten i Sverige kommer han att tillbringa ungefär en dag i veckan i Lund. Nu har han förstått att möjligheten till dansk forskarskatt upphävs på grund av detta.

– Jag kanske måste överväga att bo i Sverige i stället, men det är inte vad jag hade tänkt mig, konstaterar Steve.

Patricia och Steve är fiktiva personer, men frågeställningarna är högst verkliga. Läs mer om just de här gränshindren på sidan 10 och 12.

GRÄNSHINDER OCH LÖSNINGS- FÖRSLAG

På följande sidor finns ett urval med prioriterade gränshinder. Tillsammans med korta beskrivningar och förslag på lösningar finns information om vem som berörs och vilket lands lagstiftning som påverkar frågan.

Det finns texter med fördjupad läsning på delprojektets hemsida:

www.scienceandsociety.eu/delprojekt/granshinder

SVÅRIGHETER FÖR MEDBORGARE UTANFÖR EU/EES ATT GRÄNSPENDLA

VEM BERÖRS?	Medborgare utanför EU/EES
LAND/LAGSTIFTNING	 Arbets- och uppehålls-tillståndslagstiftning

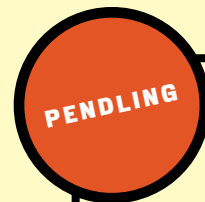
PROBLEM:

Svårigheter för personer från länder utanför EU och EES att gränspendla i Greater Copenhagen. Både Sverige och Danmark har reglerat att uppehållstillstånd inte kan utges med stöd av arbetstillstånd utfärdad i det andra landet.

LÖSNINGSFÖRSLAG:

Det finns ett danskt lagförslag* som möjliggör för tredjelandsmedborgare som är anställda vid eller knutna till ESS i Lund att bosätta sig på den danska sidan. Men problemet kvarstår för icke-EU/EES-medborgare som önskar gränspendla för att arbeta på andra verksamheter i Greater Copenhagen.

**"Lov om ændring af udlændingeloven og kildeskatteloven" (Opholdstilladelse med henblik på ansættelse på forskningscentret European Spallation Source (ESS) i Sverige). Lagen beräknes träda i kraft den 1 januari 2017.*

GRÄNSPENDLINGEN PÅVERKAS NEGATIVT AV GRÄNSKONTROLLERNA

VEM BERÖRS?	Alla Öresundspendlare
LAND/LAGSTIFTNING	 Särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

PROBLEM:

Längre restid, färre avgångar och ökad trängsel är resultat av kontrollerna. Effekterna är bland annat minskat tågresande till fördel för bilresande och en krympande arbetsmarknad, det vill säga färre arbeten går att nå med en pendlingstid på en timme. Tillgängligheten till Köpenhamn och Copenhagen Airport är viktig för hela Greater Copenhagen och ID- och gränskontrollerna skapar osäkerhet kring framtida etableringar, investeringar och rekryteringar. På sikt bedöms fortsatta ID- och gränskontroller påverka regionens tillväxt negativt.

LÖSNINGSFÖRSLAG:

Minska de negativa effekterna av kontrollerna och underlätta för pendlarna. Kontrollerna bör praktiskt utformas smidigare eller slås ihop, vilket kan ge en önskad återgång till normala restider med tågen. Detta kan underlätta för såväl dagliga gränspendlare som internationella resenärer till och från Copenhagen Airport. Greater Copenhagen & Skåne Committee framhåller att det är viktigt att ID- och gränskontrollerna inte permanentas.

DANSK FORSKARSKATT KAN INTE ANVÄNDAS AV ANSTÄLLDA VID DMSC* I KÖPENHAMN – OM DE BOR I DANMARK

VEM BERÖRS?	Anställda vid DMSC som är kvalificerade för forskarskatt i Danmark och önskar bosätta sig i Danmark
LAND/LAGSTIFTNING	 Den danska forskarskatteordningen i kildeskattelovens §§ 48 E-F, (§ 48 E, stk. 2)

PROBLEM:

Forskare och experter som kommer för att arbeta vid ESS datacenter DMSC i Köpenhamn förlorar möjligheten att använda den danska forskarskatten när de ibland behöver åka till Lund för att arbeta vid anläggningen där. Anledningen är att de har en svensk arbetsgivare eftersom DMSC skattemässigt är ett fast driftställe och därmed är en del av ESS ERIC**. På grund av ett avtal mellan Sverige och Danmark ”dubbelbeskattningsöverenskommelsen” beskattas svenska arbetsdagar i Sverige och därmed omöjliggörs tillämpningen av tidigare beslut om dansk forskarskatt.

LÖSNINGSFÖRSLAG:

Enligt ett danskt lagförslag föreslås att undantag görs för anställda vid ett ERIC så att anställda vid DMSC löpande kan arbeta vid ESS i Lund utan att gå miste om den danska forskarskatteordningen.

*Datacentret i Köpenhamn, knutet till ESS i Lund

** European Research Infrastructure Consortium, europeiskt konsortium för forskningsinfrastruktur

SVÅRT ATT FÅ SVENSK EXPERTBESKATTNING

VEM BERÖRS?	Högkvalificerad arbetskraft som bor utomlands och vill utnyttja svensk expertbeskattning
LAND/LAGSTIFTNING	 Expertbeskattningen (11 kap. 22 § inkomstskattelagen, SFS 1999:1229)

PROBLEM:

Reglerna för svensk expertbeskattning innehåller en rad svårförutsägbara krav vilket försvårar möjligheterna för ESS och MAX IV att attrahera högkvalificerad arbetskraft:

- För att bli berättigad måste man vara expert, forskare eller ha företagsledande uppgifter/ha nyckelposition i ett företag. Dessutom ska motsvarande kompetens saknas i Sverige. Bedömningen för detta är tidskrävande och resultatet är svårt att förutse. Den lönekompletteringsregel som finns kan sällan utnyttjas av ESS/MAX IV pga. lönebeloppets storlek.
- Sökande får inte vara svensk medborgare, vilket utesluter svenska medborgare som arbetat en längre tid utomlands samt forskare med dubbel medborgarskap.
- Vistelsen i Sverige får vara max fem år, vilket är svårt att bedöma på förhand. Man får dessutom bara expertbeskattning i tre år, därefter blir personen beskattad enligt vanliga regler.
- *Secondment-anställda** och personer som arbetar med ett *in kindåtagande*** i Sverige har utländska arbetsgivare. De riskerar att bli utan expertbeskattning i de fall den utländska arbetsgivaren saknar fast driftställe i Sverige.

LÖSNINGSFÖRSLAG:

Göra en översyn av svensk lagstiftning gällande expertskatt för att kunna attrahera spetskompetens.

* Personer som arbetar på ESS, utlånade från annan arbetsgivare, den civilrättsliga arbetsgivaren är utländsk

** ESS-medlemsländer bidrar med utrustning och personal för att bygga en del av anläggningen.

DUBBEL- BESKATTNING AV CERN-ANSTÄLLDA

VEM BERÖRS?	Anställda vid CERN som vill arbeta som sekonderad på ESS/MAX IV
LAND/LAGSTIFTNING	 Intern svensk skatterätt

PROBLEM:

CERN är världens största partikelfysiklaboratorium och dess anställda blir beskattade med en särskild "CERN-skatt". Det förväntas bli ett stort utbyte av tjänstemän mellan CERN och ESS/MAX IV, vilket bl.a. kommer att ske genom att anställda vid CERN blir sekonderade till ESS/MAX IV. Sverige har inte undertecknat CERN-avtalet* (protokollet). Därmed kommer de som sekonderats från CERN och som blir skattskyldiga i Sverige enligt intern svensk skatterätt att bli dubbelbeskattade. Det enda undantaget är om det finns ett skatteavtal som begränsar svensk beskattningsrätt.

LÖSNINGSFÖRSLAG:

Att Sverige undertecknar CERN-avtalet så att dessa anställda alltid blir undantagna från svensk beskattning och samarbetet mellan Sverige och CERN underlättas.

*"Protocol on the privileges and immunities of the European Organization for Nuclear Research".

SVÅRIGHETER ATT ARBETA BÅDE I DANMARK OCH SVERIGE MED TVÅ OLIKA ARBETSGIVARE

VEM BERÖRS?	Bosatta i Sverige som får extrauppdrag i Danmark
LAND/LAGSTIFTNING	Artikel 13.1 a i Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 883/2004 samt Öresundsöverenskommelsen

PROBLEM:

Om man är bosatt i Sverige och arbetar för till exempel ESS i Lund uppstår problem om man vill utföra ett extrauppdrag i Danmark för en annan arbetsgivare. Arbetsgivaren måste då betala svenska arbetsgivaravgifter om man arbetar minst 25 % i Sverige. De svenska arbetsgivaravgifterna är betydligt högre än de danska vilket påverkar möjligheten att få extraarbete.

LÖSNINGSFÖRSLAG:

Genom den bilaterala dansk-svenska Öresundsöverenskommelsen ges möjlighet att arbeta på bägge sidor av sundet och ändå enbart betala arbetsgivarlandets arbetsgivaravgifter. Detta gäller dock bara vid arbete för samma arbetsgivare. En lösning skulle vara att revidera Öresundsöverenskommelsen så att den också gäller vid arbete för olika arbetsgivare i Sverige och Danmark.

ERSÄTTNING RISKERAS VID GLAPP I ARBETSLÖSHETS- FÖRSÄKRING

DEM BERÖRS?	Personer som byter arbetsland inom Norden
LAND/LAGSTIFTNING	 Lagen om arbetslöshetsförsäkring

PROBLEM:

En person som önskar vara medlem i en a-kassa ska vara det i det land han eller hon jobbar. När man byter arbetsland ska man också byta a-kassa och det får inte uppstå ett avbrott/glapp i medlemskapet. Särskilt problematiskt är det för de personer som mist sin anställning i ett nordiskt land och söker inträde till fel a-kassa i Sverige så att ansökan behöver göras om. Registrering sker först när ansökan skickats till korrekt a-kassa och det kan då ha uppstått ett glapp i försäkringsperioden. Man kan då mista rätten till inkomstbaserad ersättning eftersom de svenska reglerna kräver att man har varit försäkrad i en obruten tolv månadersperiod.

LÖSNINGSFÖRSLAG:

I Danmark finns en regel som säger att det kan gå upp till åtta veckor från det att man har omfattats av en annan medlemsstats arbetslöshetsförsäkring till det att man blir medlem i en dansk arbetslöshetskassa utan att det betraktas som ett avbrott i försäkringsperioden. En motsvarande lösning kunde även övervägas för svensk del.

GRÄNSHINDER SOM OCKSÅ PÅVERKAR INTERNATIONELL ARBETSKRAFT

SOM ÖNSKAR GRÄNSPENDLA I GREATER COPENHAGEN

Anhöriga, exempelvis medföljande till anställda vid ESS och MAX IV kan också drabbas av de gränshinder som vi presenterat. Inte minst svårigheter för tredjelandsmedborgare att gränspendla kan utgöra ett hinder. Dessutom finns ytterligare problem som till exempel kan beröra partners och barn.

DANSK LÄRLINGSUTBILDNING ENBART FÖR EU- ELLER NORDISKA MEDBORGARE.

Tredjelandsmedborgare boende i Sverige kan inte delta i dansk lärlingsutbildning – erhvervsuddannelse, eftersom man får ett utbildnings/anställningskontrakt hos den arbetsgivare där man gör den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen. Både Sverige och Danmark har reglerat att arbetstillstånd inte kan ges med stöd av uppehållstillstånd i det andra landet.

ERKÄNNANDE AV YRKESKVALIFIKATIONER

De som kommer från tredjeland och har utbildning inom ett reglerat yrke måste i regel gå igenom två processer för erkännande av utbildning om de ska ha tillgång till hela vår arbetsmarknad i Greater Copenhagen. Detta förutsätter också att de har ett yrke som gör att de kan få arbetstillstånd. Det är långa och kostsamma procedurer. Både för personen i fråga men även för samhällsekonomin.

DET GÅR INTE ATT BO I ETT NORDISKT LAND OCH GÖRA PRAKTIK I ETT ANNAT

Ansvarsfrågan och skillnader mellan lagstiftning gör att man inte kan göra arbetspraktik i ett annat nordiskt land.

ESS & MAX IV: CROSS BORDER SCIENCE AND SOCIETY

ESS & MAX IV: Cross Border Science and Society är ett projekt med 27 olika partners för att ta tillvara på möjligheterna med de världsunika forskningsanläggningarna ESS och MAX IV i Lund.

Konkret innehåller projektet fem delprojekt som koordineras med hjälp av den strategiska plattformen, som leds av Region Skåne och Region Hovedstaden.

- Gränsregionalt nätverk och forskarprogram
- Internationell attraktionskraft
- Regional leverantörsbas
- Gränshinder
- Välkomnande av internationella talanger

Projektet har beviljats 9,5 miljoner euro av Europeiska Regionala Utvecklingsfondens program Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak, vilket motsvarar cirka 89 miljoner svenska kronor. Totalt omsätter projektet 19 miljoner euro eller 178 miljoner svenska kronor med alla partners medfinansiering. Det är det största projekt hittills som beviljats inom ramen för Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak. Läs mer på: www.scienceandsociety.eu

Gränshinder: Projektledare Matilda Sommelius och Projektsekreterare Kristina Bay Jensen, Greater Copenhagen & Skåne Committee

Design: www.abrahamsson-forth.se

Bilder: s. 1, s. 20 ©www.flickr.com/photos/russellstreet s. 4-5 Perry Nordeng©, Lunds Universitet s. 6-7 Joan Vicent Canto Roig© iStockphoto.com s. 8-9, 19-19 Johan Wessman© News Øresund

Läs mer:

www.scienceandsociety.eu/delprojekt/granshinder

ESS & MAX IV:
Cross Border
Science and Society

GREATER
CoPENHAGEN

Interreg

Öresund-Kattegat-Skagerrak
European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION